Svěřené talenty

Původ materiálu
Constance Šimonovská
Pořadí v lekci
29

Téma

Použít svoje dary k dobrému.

Čekáme, že Kristus přijde znovu.

Cíle

Děti si uvědomí, že každé z nich má různé schopnosti, *rozlišná obdarování*, že je to tak dobře, a že za ně mohou být vděčné. Nikdo není bez „talentu“, bez obdarování. Děti mají poznat, že nejde o to, kdo má nejvíc, kdo je nejlepší, ale o to *svoje obdarování smysluplně používat*, získat k tomu odvahu a nápady.

Pro učitele

Biblický text

Mt 25,14–30

Poznámky k příběhu

- *Pán, majitel odchází na nějaký čas.* To je naše situace: Ježíš tu není tělesně přítomný, ale očekáváme jeho příchod. Co se bude dít v tomto mezidobí, v době jeho nepřítomnosti? Jeho dílo má pokračovat, někdo má dále stavět na zemi království Boží. Jak to udělat?
- Pán svým služebníkům něco svěřil — a to poměrně velké sumy (za jednou hřivnu by námezdní dělník pracoval asi šestnáct let). (Mrázek: *Evangelium podle Matouše*, str. 421) To není jen tak. Každý ze služebníků má důvěru svého pána. To je pocta. Co s tím?
- Jedná se nejspíš o majetek v hotovosti — o peníze. S tím se otvírají rozmanité možnosti co s hřivnami podnikat. (Mrázek, Evangelium podle Matouše, str. 421)
- *Každý dostává jiný podíl.* Výchozí podmínky jsou tedy různé.
- Očekává se, že každý podniká něco podle toho podílu, který dostal, tedy: *podle svých možností* — ne více, ne méně. Nejde o to, kdo nakonec vrátí nejvíc. První dva služebníci

jsou stejně chváleni. Ten, který dostal dvě hřivny, nemusí vydělat pět! Pán nehodnotí služebníky v porovnání s těmi druhými, ale každého individuálně. Přitom dostává každý přehlednou míru. Nikdo nevyjde s prázdnýma rukama, ani není odpovědný za úplně všechno. (Tady se otevírá téma konkurence a soutěživosti mezi dětmi, ale i otázka pocitu méněcennosti.)

- *Nejde o velikost výkonu, ale o věrnost vůči pánu*, o to být v jeho smyslu aktivní.
- Hlavní „odměnou“ pro služebníky je *radost*. Na konci smějí vejít do radosti svého pána.
- Důležitým momentem u třetího služebníka je *nedůvěra vůči svému pánu*. Nedůvěra a strach ho vedou k tomu nic nepodnikat, peníze zakopat, čekat. On prý „ví“, že pán sklízí tam, kde nezasel, že je tvrdým pánem — ale jeho vědomí je falešné! Dostal přece něco svěřeno, a dokonce hodně.
- Tím, že svoje dary využíváme a používáme se nezmenšují, ale naopak. Podobenství předává velkou víru v „životaschopnost“ (Mrázek: *O kozlech, ovcích a lidech*, str. 135) svěřeného. Stačí to pustit do světa. Tato myšlenka může dát odvahu.

Úskalí

Reakce pána u třetího služebníka je ostrá. Tvrdé vyhlášení soudu nad třetím služebníkem může vyvolat strach (a přitom jde o vztah důvěry pána a nás služebníků). Ve vyprávění pro menší děti je tato část — v návaznosti na celek vyprávění — vykládána jako „propustění“ třetího služebníka.

Úkol využít svoje dary a obdarování smysluplně může být — zvlášť pro menší děti — hodně nekonkrétní (co třeba s obdarováním, že umí rychle vylézt na strom nebo dobře chytat míč.?). Dobré je mít připraveno (nebo rychle vymyslet) pár vtipných příkladů, které ukazují, že se taková dětská šikovnost může hodit do budoucna. Musí však zůstat jasné, že se jedná o příklady (tzn. že ten, kdo umí dobře lézt na stromy, se nemusí nutně stát hasičem, který zachraňuje lidi a zvířata.). Všeobecně lze i s menšími dětmi vymýšlet činnosti, resp. využití talentů, kdy jde o to druhým pomáhat, potěšit je. S většími dětmi lze přemýšlet o způsobu rozšíření Božího království, předávání dobré zvěsti.

Odkazy

Mrázek, Jiří: *Evangelium podle Matouše.* Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

Mrázek, Jiří: *O kozlech, ovcích a lidech.* Třebenice: Mlýn, 1997.

Linden, Nico ter: *Povídá se…: podle Marka a podle Matouše.* Benešov: Eman, 2009.

Církevní rok 2002/2003, 4. díl dvouletého cyklu. Pomůcka pro učitele NŠ a náboženství, str. 5n.

Pro děti

Pro předškolní děti

Úvod

Začneme rozhovorem o tom, kdo a co dobře umí. Podtrhneme, že všichni jsme dostali obdarování od Boha, že každý umí něco jiného, že to není vždy hned vidět, ale musí se to často teprve objevit.

Je možné nechat děti svoje obdarování pantomimicky zahrát a ostatní budou hádat, o co se jedná.

Lze i upozornit na to, že všechny „obvyklé“ schopnosti — to že umíme používat ruce, nohy, oči, uši. — jsou darem. K tomu se hodí hra „Co všechno umí naše ruce“ (viz námět na činnost).

Příběh

Používejte během vyprávění příběhu:

- *několik čokoládových peněz (nebo dřevěné zátky do podlahy do otvorů po suku);*
- *kostky na stavění domů (první služebník);*
- *dřevěná zvířata (ovce, krávy.) na chov (druhý služebník);*
- *malá krabička — nejlépe dřevěná, šla by i polepená krabička od sirek (třetí služebník), příp. ještě mísa s pískem, do které se krabička zahrabe.*

Byl jednou jeden hospodář a patřil mu velký statek.

Jednoho dne musel odcestovat, zavolal si svoje služebníky a každému z nich dal nějaké peníze, aby s nimi dobře hospodařili, než se vrátí.

První služebník přemýšlel: Co bych s těmi penězi mohl udělat? Práce se zvířaty — to mi jde. Koupím nějaké ovce a třeba ještě dvě až tři krávy a budu chovat zvířata, prodávat mléko a maso.

Druhý služebník si říkal: já umím docela dobře stavět a opravovat. Budu stavět domy. Koupil pozemek a materiál a dal se do práce.

Třetí služebník si řekl: Hmm, já bych mohl třeba pěstovat zeleninu. Ale kdoví, možná přijde špatné počasí a všechno bude zničené, a hospodář se na mě bude zlobit. Ne, ne, to radši ne.

Mohl bych. No, ale pak možná někdo přijde a ukradne to. A hospodář mi bude nadávat. Ne, ne, to také radši ne.

Nejlepší bude, když peníze schovám. Dám je do bedny a zakopu je. To se nemůže nic stát.

Po nějaké době se hospodář vrátil a zase zavolal svoje služebníky. Chtěl vedět, co s pěnězi podnikli.

První vyprávěl: koupil jsem pár oveček a krávy, a podívej, nyní je z toho celé stádo.

Dobře jsi to udělal, pochválil ho hospodář (a pozval ho na oslavu).

Druhý ukázal několik domů. První postavený dům totiž dobře prodal a za to koupil další materiál a pozemky, a tak stavěl další a další domy.

Dobře jsi to udělal, chválil ho hospodář (a pozval ho na oslavu).

A co jsi podnikl ty?, obrátil se pak na třetího služebníka.

Víš, já jsem měl strach, že o ty peníze přijdu, když s nimi budu něco podnikat, a že ty se na mě budeš zlobit. Tak jsem je pro jistotu schoval do bedny a zahrabal. Tady je máš zpátky, odpověděl třetí služebník.

Co myslíte děti, byl hospodář spokojený?

Nebyl!

Ty jsi nesplnil můj úkol, vědět jsi přece, že chci, abyste s penězi hospodařili, řekl. Kdybys alespoň trochu něco podnikal, bylo by to lepší, a něco by to jistě přineslo. Nyní jdi. Takové služebníky nepotřebuji.

Rozhovor

Tenhle příběh vyprávěl Ježíš svým přátelům, aby pochopili, že je dobře svoje obdarování používat.

Nejde ovšem jen o peníze, ale o všechny dary, které jsme my lidé dostali od Boha. Třeba to, o čem jsme si vyprávěli na začátku. Pamatujte se? Každý z vás něco dobře umí.

Jak byste to mohli využít? Jak byste s tím mohli udělat něco dobrého, někomu pomoci, někoho potěšit?

Námět na činnost, hru, kreslení

- Kartička s nápisem: *Bůh mi dává hodně darů*; obtisknout, nebo obkreslit ruku a pod ni nakreslit svoje obdarování.
- Jedna světlá, jedna tmavá ruka z papíru — přemýšlíme spolu, co všechno ruce umí udělat, co je z toho dobře, co špatně; nakreslíme to do rukou.
- „Co všechno umí naše ruce“: rozdělíme děti do dvou skupinek — první vymýšlí činnosti (potichu, nebo v jiné části místnosti) a pak je předvádí, druhá skupina hádá o co se jedná (a pak se vymění).

Pro mladší děti

Co jsou „*hřivny*“? Má někdo nápad? Slyšeli jste už někdy to slovo?

Hřivny jsou peníze, a to docela hodně peněz. Hřivnami se platilo v době Ježíšově a pro jednu takovou hřivnu musel dělník pracovat asi šestnáct let!

Dnešní příběh bude tedy o penězích. Ale to by bylo, kdyby byl jen o penězích!. Je to podobenství, kterým chtěl Ježíš svým učedníkům něco důležitého vysvětlit, něco, s čím je to podobně jako s těmi penězi. (Uvidíme, jestli na to přijdeme.)

Byl jednou jeden hospodář. Jednoho dne musel odcestovat, a tak si zavolal svoje zaměstnance. Prvnímu dal tři hřivny, druhému dvě, třetímu jednu hřivnu.

My nyní už víme, že to byla obrovská suma peněz. Takovou důvěru musel mít ve své zaměstance!

Dostali úkol s těmi penězi dobře hospodařit a podnikat, než se vrátí.

První dva šli a začali s těmi penězi skutečně něco podnikat a podařilo se jim získat další peníze.

Třetí si ale řekl: To je všechno riskantní. Co když o ty peníze přijdu? Co pak? Hospodář se vrátí a bude se zlobit, možná mě i potrestá. Radši je zakopu a dobře schovám, aby je nikdo nemohl ukrást.

Když se po nějaké době hospodář vrátil, chtěl samořejmě vědět, jak to dopadlo, co jeho zaměstanci v době jeho nepřítomnosti podnikli. Postupně je zavolal a vyptával se jich.

První dva mu přinesli svěřené hřivny a také to, co s jejich pomocí vydělali.

Hospodař je pochválil.

Třetí přišel a řekl: Pane, tady máš zpátky, co jsem dostal. Je to přesně tolik, kolik jsi mi dal. Přišlo mi příliš riskantní něco podnikat, krom toho jsem měl z tebe strach, že bys na mě byl zlý, kdyby se mi to nepovedlo, a tak jsem je radši schoval.

Ty jsi přece věděl, že chci, abyste s penězi podnikali, řekl mu hospodář. Kdybys ty peníze dal alespoň do banky, bylo by to lepší a byl by z toho nějaký zisk, přibyl by k tomu aspoň nějaký úrok. Ale ty jsi neudělal vůbec nic! Důvěřovali jsem ti, ale ty jsi mě zklamal. Takoví zaměstanci u mě nemohou dál pracovat. Jdi pryč.

„Ale co to znamená?“ — takhle se ptali i Ježíšovi učedníci.

A Ježíš odpověděl: „Vy všichni jste jako zaměstnanci toho člověka. Vaším zaměstnavatelem však není nějaký podnikatel, ale sám Pán Bůh.“

Dokážete si představit, co na to učedníci odpověděli? (Nepřišli na to, že Ježíš sice mluvil o penězích, ale myslel tím něco jiného, něco podobného.)

Divili se: „Cože? Pán Bůh nám dává peníze? Mně teda moc nedal…“

A Ježíš na to: „Ale ne. Nejde vůbec o nějaké peníze v peněžence. Vy jste dostali od Boha daleko víc a daleko důležitějšího! Třeba to, že umíte spoustu věcí — takových, které vám možná připadají úplně normální (chodit, mluvit, slyšet, vidět.), ale i takových, které umí jen někdo z vás — říkáme „mít talent“ pro něco. A přesně to — talent — znamená i slovo „hřivna“. Dostali jste každý spoustu darů a talentů — některé jsou vidět, některé slyšet, některé se musí teprve hledat a objevit.

Každý dostal nějaké jiné. A jde o to, jestli k nim máte důvěru a jak je používáte.“

Ve škole určitě zažíváte: jsme různí, i když jsme třeba stejně staří nebo velcí. Každý umí něco jiného, jeden čte pomalu, druhý rychle, jeden umí dobře počítat, druhý zas malovat.

Občas člověk nedokáže pochopit, proč to ten druhý neumí — nebo naopak: má pocit, že jemu samotnému nic nejde.

Pak je důležité vzpomenout si, že *každý máme od Boha jiné dary a to je tak v pořádku*. A stojí za to se dobře dívat a přemýšlet, protože některé dary nejdou hned vidět, ale musí se teprve objevit.

Námět na činnost, hru, kreslení

- Dětí nakreslí, co dobře umí, vytváří se z toho společná mozaika, nebo *mobile* (mobile — zavěšená otáčející se dekorace: na provázku v „různých patrech“ visí vodorovně klacíky, na jejichž konec se provázky přidělají obrázky dětí; v tom případě nechat děti kreslit na menší kolečka z kartonu)
- Každé dítě namaluje místo, nebo člověka či zvíře, nebo věc, které jsou pro něho důležité, a o které by se chtělo starat (kousek zahrady, lesa, pes.); z těchto obrazů se vytvoří koláž

ve tvaru zeměkoule.

Pro starší děti

Varianta A

Přečtěme nejdřív biblický příběh, a pak k tomu „*antipříběh*“:

Náhle musel hospodář znovu odcestovat. A všechno proběhlo jako poprvé.

Zavolal si všechny své služebníky. Jeden dostal deset talentů, jeden pět. Většina obyvatel dostala jeden talent. Všichni věděli, jak dopadlo vyúčtování poprvé. Poučili se z toho. Už neexistoval nikdo, kdo by svůj talent zakopal. Každý se s ním snažil co nejlépe podnikat, aby dosáhl co největšího zisku. Exportovalo se a investovalo, firmy rostly, zakládaly se akciové společnosti, stavěly se fabriky, vznikala konkurence, jeden se snažil zlikvidovat druhého…

Jen jeden člověk vyšel z rozdělení talentů s prázdnýma rukama. Samozřejmě. Nikdo by té hloupé osobě nesvěřil ani jediný talent. Když ho při rozdávání talentů míjeli, ušklíbl se. Ani nevěděl, jak komicky to vypadalo, a všimnul si toho teprve, když se kolem něho všichni začali hlasitě smát. Udělal grimasu, napodoboval ty úspěšné, a když ho kopli do zadku, mával ušima.

Chvíli byl zaměstnán jako poslíček, ale brzo ho zase vyhodili. Při každé žádosti a práci konstatovali totéž: ten člověk nemá žádný talent. Čím víc hospodářství vzkvétalo, tím méně místa zbývalo pro člověka bez talentů. A jestliže na začátku přivedl ještě pár dospělých k smíchu, nakonec to byly už jen děti, které za ním běhaly a měly z něho srandu. Nosily mu chléb a živily ho.

Ale pak se ve městě docílilo dalších pokroků. Škola byla rozšířená, nyní se dětem věnovala celodenně, a ty už neměly čas být na ulici.

Policisté dbali na čistotu. A tak milého pána bez talentů strčili do léčebny.

Pak se vrátil hospodář. Z dálky už cítil zapáchající kouř fabrik, v řece plavaly ryby břichem vzhůru.

Zase si vyžádal vyúčtování. Vypadalo skvěle. Ten, který dostal deset talentů je proměnil v multinárodní koncern, ten s pěti talenty získal obchodní centrum a akciovou společnost, ti, kteří dostali jeden talent, ukazovali hrdě své firmy.

S napětím nyní všichni čekali na hospodářův rozsudek. Ten se však díval na jejich zarputilé tváře, všímal si stop po infarktech, a nakonec položil nečekanou otázku:

Kolikrát jste se během mé nepřítomnosti zasmáli?

Rozhovor

- Jak na Vás tento příběh zapůsobil? Jaký z něho máte dojem?
- Co je jinak než v biblickém textu?
- Kde jedná hospodář podle vás spravedlivě a správně? V kterém případě můžeme s hospodářem souhlasit?
- Můžete souhlasit s oběma příběhy? — Proč, když jejich rozsudek dopadne na první pohled odlišně? Lze najít pro oba příběhy společnou zvěst? Co mají oba příběhy společného?

V obou příbězích nejde o to obohatit se. I v Bibli nehraje roli, kolik přesně kdo nakonec má, nezáleží na velikosti výkonu; všichni, kteří „pustí svoje hřivny do světa“, vejdou do radosti svého Pána.

Jak v biblickém textu, tak v antipříběhu jde o to nečekat pasivně, ale použít svoje dary *k dobrému*.

Co všechno mohou být „hřivny“ dnes?

Varianta B (práce s příběhem)

Přečtěme společně první část příběhu (verše Mt 25,14–19).

„Diskuse po prvním aktu“:

- Jak byste reagovali jako hospodář?
- Co myslíte, jak příběh bude pokračovat?

(Děti si mohou své odpovědi psát, mohou pracovat i v menších skupinách a potom svoje výsledky představit ostatním.)

Čteme dál (verše Mt 25,20–30):

- Co vás překvapuje?
- Proč asi jednal hospodář právě takhle?
- Co hospodář oceňuje?

Užitečné je přesněji se dívat, co se skrývá za jednáním služebníků: Proč první se svými hřivnami něco podnikli, proč ji třetí zakopal?

Každý z nás má „hřivny“ — dary, talenty — i když jsou někdy trochu schované. Jak bychom je mohli a měli využít?

Možnost ukončení

Na nástěnce máme napíchnuté cedulky s různými obdarováními (přizpůsobit to místním podmínkám — cedulky lze i rozložit na hezkém kusu látky apod.)

Přečtěte si je. Přemýšlete, co by mohlo být Vaším darem, na co byste se chtěli soustředit, co byste chtěli v sobě rozvíjet. Dejte si na to čas. Pak cedulku sundejte a vezměte s sebou domů.

Možnosti (každý dar může být napsán na více cedulkách):

dar smíření

dar vnímavosti

dar otevřenosti

dar útěchy

dar naslouchání

dar mluvení

dar radosti

dar tichosti

dar trpělivosti

dar pravdivosti

dar statečnosti / odvahy

dar píle

dar vytrvalosti

Přesah

I my umíme pomoci

Představit dobročinné, diakonické nebo ekologické projekty (třeba postní sbírka pro Diakonii), společně přemýšlet, jak je můžeme podpořit, příp. dát první impuls, vymyslet třeba

dobročinnou akci jako aktivitu nedělky (bazar, hraní či zpívání pro lidi v Domově pro seniory.)

Zamyšlení pro rodiče

Dětí nakreslí na připravené papírky (třeba 4×5 cm) člověka. Obrázek se lepí na připravené kartičky s následujícím požehnáním a rozdává se rodičům.

Ať Bůh žehná tvým rukám,

aby byly opatrné,

aby dokázaly držet a přesto se nestaly pouty,

aby uměly rozdávat bez počítání,

aby v nich bydlela síla těšit a pozvedat.

Ať Bůh žehná tvým očím,

aby vnímaly člověka v nouzi,

aby viděly i to co je neviditelné,

aby dokázaly zahlédnout smysl věcí kolem,

aby se druzí pod jejich pohledem cítili dobře.

Ať Bůh žehná tvým uším,

aby byly uzavřené pro balast a kecy a lži,

aby nepřeslechly pravdu, byť nepříjemnou,

aby i v hluku slyšely hlas jemný a tichý,

aby byly otevřené pro Boží hlas.

Ať Bůh žehná tvým ústům,

aby z nich nevycházelo nic co zraní a ničí,

aby mluvila léčivá slova,

aby zachovala co je důvěrné,

aby svědčila o Bohu.

Ať Bůh žehná tvému dechu — srdci a duši,

aby darovaly teplo,

aby byly plné slitování a odpuštění,

aby dokázaly sdílet smutek i radost,

aby byly příbytkem Božího ducha.

Liturgie

Písně

Svítá: 261 — *Pomoz mi můj Pane*; 189 — *Moudrost mi, Pane, dávej*

Evangelický zpěvník: 684 — *Učiň mě, Pane, nástrojem*

Biblický text k zapamatování

Každý ať slouží druhým tím darem milosti, který přijal; tak budete dobrými správci milosti Boží, v její rozmanitosti. (1Pt 4,10)

Modlitba

Dobrý Bože, děkujeme ti za ruce a nohy, za oči a uši, a za všechno, co s nimi umíme dělat. Umíme cítit a skákat, vidět a slyšet, chápat a držet. Daruj nám, ať poznáme, jak cenné tohle všechno je, a že z toho nic neubude, když to používáme k dobru.

nebo:

Pane, ty jsi každého z nás stvořil se zvláštními dary.Prosíme tě: pomáhej nám naše dary objevit, používat, navzájem se doplňovat. Amen.

Odkaz na píseň
Pomoz mi, můj Pane (SV261)

Moudrost mi, Pane, dávej

Učiň mě, Pane, nástrojem

Cílová skupina

Školní

Předškolní

Katechetické cykly

Církevní rok

Biblický odkaz (kat)

Matouš 25,14–30